TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Helsinki 28.3.2017/ra
Dnromme 983/031/2017

EDUSKUNTA
Perustuslakivaliokunta

asia: **U 21/2017vp ehdotuksista Schengenin tietojärjestelmän muuttamisesta**

kuultava: **tietosuojavaltuutettu**

Pyydettynä lausuntonani esitän kunnioittavasti;

Yleistä

Komissio ehdottaa kolmea asetusta;

1) Schengenin tietojärjestelmän (SIS) ”uudelleen perustamiseksi” poliisiyhteistyössä ja oikeudellisessa yhteistyössä rikosasioissa,
2) SIS:iä rajatarkastuksissa ja
3) SIS:iä laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseksi. Tämä asia toteutettaisiin ottamalla SIS:iin uusi, asiaa koskeva tietoluokka.

Ehdotuksen tavoitteena on parantaa muutoinkin jo hyvin toimineen Schengenin tietojärjestelmän käyttöä sille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Käsiteltävänä olevan muistion mukaan sen rakenne pysyisi samana, eli siihen kuuluisi Schengen keskustietojärjestelmä, jäsenvaltioiden pitämät kansalliset järjestelmät ja tarvittava viestintäinfrastruktuuri.

Lisäksi komissio ehdottaa, että kaikki jäsenvaltiot velvoitetaan kansallisissa järjestelmissään ottamaan käyttöön kansallinen kopio, joka sisältää ***Schengenin keskustietojärjestelmän SIS-tietokannan tiedot kokonaan tai osittain.***

Ehdotuksessa myös laajennetaan esimerkiksi biometriikan käyttöä ehdotuksessa tarkemmin esitetyillä tavoilla ja suojausmekanismit huomioiden.

Valtioneuvoston kanta

Aluksi totean, että käsiteltävänä olevan kirjelmän liitteenä oleva sisäministeriössä laadittu muistio on tehty hyvin.

Olen arvioinut valtioneuvoston kannanottoja perusoikeuksien, erityisesti henkilötietojen suojan kannalta.

Postiosoite:	**Käyntiosoite**:	**Puhelin**:	**Telefax**:	**s-posti**:	**kotisivut**:
PL 800	Ratapihantie 9. 6 krs	029 56 66700	029 56 66735	tietosuoja@om.fi	www.tietosuoja.fi
00521 Helsinki	Helsinki				

Olen valtioneuvoston kanssa samaa mieltä siinä, että tämä SIS-järjestelmän uudistus aiheuttaa tarpeen muuttaa kansallisia lakejamme (ainakin poliisin ja rajavartioston henkilötietolakeja). On kuitenkin hyvä huomata, että em lakeja arvioidaan jo nyt uudelleen EU:n tietosuojadirektiivista ja -asetuksesta johtuen.

Huomautan myös, ettei muistiossa olevassa kustannusarviossa ole arvioitu uudistuksesta aiheutuvia määrärahatarpeita tietosuojavaltuutetulle.

Muistiossa esitetään 14 Valtioneuvoston kannanottoa komission ehdotuksiin;

Valtioneuvosto kannattaa;

1) SIS järjestelmän kehittämistä
2) palautuspäätösten tallentamista SIS:iin, koska se parantaa jäsenvaltioiden välistä tiedonvaihtoa palautuksista,
3) järjestelmään pääsyyn oikeutettujen muiden viranomaisten tarkkarajaista määrittelyä
4) välttämättömyysedellytyksen täyttyessä biometristen tunnisteiden käytön laajentamista kunhan asianmukaisista suojatoimenpiteistä huolehditaan,
5) että SIS:iin voitaisiin tehdä hakuja myös rikospaikkajäljillä tietyillä edellytyksillä,
6) että neuvotteluissa tulisi pyrkiä ”helpottamaan” järjestelmän käyttöä rikostorjuntatarkoituksiin
7) että kasvokuvaan voitaisiin käyttää henkilön identifioimiseen myös muilla kuin automaattisia rajatarkastuslaitteistoja sisältävillä rajanylityspaikoilla,
8) että tietojen säilytysaika perustuisi käyttötarpeeseen
9) että toisiinsa liittyvissä EU-järjestelmissä komission tavoittelema yhtenäinen tallennusaika tehostaisi viranomaisten toimintaa,
10) kuitenkin komission ehdottamaa viiden vuoden tallennusaikaa lyhyempää aikaa,
11) oikeusturvan johdosta muutoksenhakuoikeutta
12) lapsikaappauksia koskevan ennalta estävän kuulutusten käyttöönottoa

Käsitykseni mukaan nämä valtioneuvoston kannanotot eivät ole pääosin ole ongelmallisia.

Kuitenkin minusta Schengenin-*rajavalvontajärjestelmän käyttötarkoituksen laajentaminen myös rikostorjuntarakoituksiin on ongelmallista*, eikä Suomen sitä pitäisi ainakaan varauksettomasti kannattaa. Samanaikaisesti käsiteltävänä on myös komission ehdotus Eurodac-rekisteristä. Kun näitä kumpaakin ehdotusta arvioidaan samanaikaisesti niiden käyttötarkoitusten ja tietosisältöjen laajenemisen kannalta, voidaan esittää arvio, että EU:ssa on käynnissä järjestelmien ”muuttaminen” palvelemaan poliisitarkoituksia.

Kannanotot 8) ja 9) ja 10) ovat mielestäni ristiriitaisia. Tallennusajan tulisi aina perustua välttämättömyyteen.

Valtioneuvosto suhtautuu käsitykseni mukaan varauksellisemmin;

13) ehdotukseen, joka koskee kuulutuksen tekemistä SIS:iin rikosoikeudellisen rangaistuksen täytäntöönpanoa varten. Tätä kysymystä olisi valtioneuvoston kannan mukaan arvioitava jatkoneuvotteluissa tarkemmin.

Pidän tätä kannanottoa perusteltuna.

Postiosoite: PL 800 00521 Helsinki
Käyntiosoite: Ratapihantie 9. 6 krs Helsinki
Puhelin: 029 56 66700
Telefax: 029 56 66735
s-posti: tietosuoja@om.fi
kotisivut: www.tietosuoja.fi

Valtioneuvosto vastustaa;

14) että jäsenmaat, joilla kansallista kopiota ei EU:n aiemman linjauksen mukaan ole, ei tulisi velvoittaa pakollisen kansallisen kopion ja sen varmuuskopion käyttöönottamiseen.

Pidän tätäkin valtioneuvoston näkemystä perusteltuna riskiperusteisen arvion johdosta. Huomautan kuitenkin, että Poliisin henkilötietolain (761/2003) 6 luvun 33§:n Schengenin tietojärjestelmän kansalliseen järjestelmään *voi* jo nyt kuulua täydellinen tai osittainen kopio Schengenin keskustietojärjestelmän tietokannasta.

Reijo Aarnio
tietosuojavaltuutettu

Postiosoite: PL 800, 00521 Helsinki
Käyntiosoite: Ratapihantie 9. 6 krs, Helsinki
Puhelin: 029 56 66700
Telefax: 029 56 66735
s-posti: tietosuoja@om.fi
kotisivut: www.tietosuoja.fi